

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

2ος τόμος

Κεφάλαια 24 – 47

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

βιβλίων και παραγωγή

υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού

με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το

Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από

το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κωστής Κουτσόπουλος,

Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Μαρία Σωτηράκου, Εκπαιδευτικός

Μαρία Τασσόγλου, Εκπαιδευτικός

Δημήτριος Ζωγόγιαννης,

Εκπαιδευτικός*

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Γεώργιος Κορρές, Επίκ. Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αιγαίου

Αντώνιος Ροβολής, Λέκτορας

Χαροκόπειου Παν/μίου

Στυλιανή Θωμαδάκη, Εκπαιδευτικός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Χριστίνα Τάγαρη, Σκιτσογράφος –

Εικονογράφος

***συμμετείχε στη συγγραφή του
πρώτου μέρους (1/3) του διδακτικού
πακέτου**

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σοφία Στέρπη, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Γεώργιος Σκαλιάπας,

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Χρήστος Μποκόρος,

Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας,

Αποφ. 16158/6-11-06

και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Κωνσταντίνος Κουτσόπουλος
Μαρία Σωτηράκου
Μαρία Τασσόγλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
Ελληνικά γράμματα**

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

2ος τόμος

Κεφάλαια 24 – 47

Κεφάλαιο 24ο

Χαρακτηριστικά οικοσυστήματα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Λάβε κι εσύ μέρος στην εκστρατεία εναντίον της ρύπανσης των θαλασσών και υπέρ της καθαρότητας των ακτών. Ζωγράφισε μία αφίσα και γράψε το δικό σου σύνθημα για καθαρή θάλασσα και καθαρή ακτή.

ΣΥΝΘΗΜΑ:

.....
.....
.....

2. Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Τι ονομάζουμε αβιοτικά στοιχεία;

.....
.....
.....
.....

β) Τι ονομάζουμε βιοτικά στοιχεία;

.....
.....
.....
.....

γ) Τι είναι οικοσύστημα;

.....

.....

.....

.....

Ενότητα 2η

7ο φύλλο αξιολόγησης

1. Έχετε αναλάβει να οργανώσετε μια εκστρατεία διάσωσης του Γυπαετού στην Κρήτη, ο οποίος απειλείται με αφανισμό. Γράψτε στις γραμμές που ακολουθούν:

α) Ποια είναι τα μέτρα που θα πάρετε για την προστασία του;

β) Πώς θα ευαισθητοποιήσετε τους συνανθρώπους σας να συμβάλουν στην προσπάθειά σας αυτή;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ο χάρτης της επόμενης σελίδας δείχνει τους εθνικούς δρυμούς της χώρας μας. Γράψτε γιατί πρέπει να διατηρήσουμε αυτά τα μνημεία της φύσης.

.....

.....

.....

.....

.....

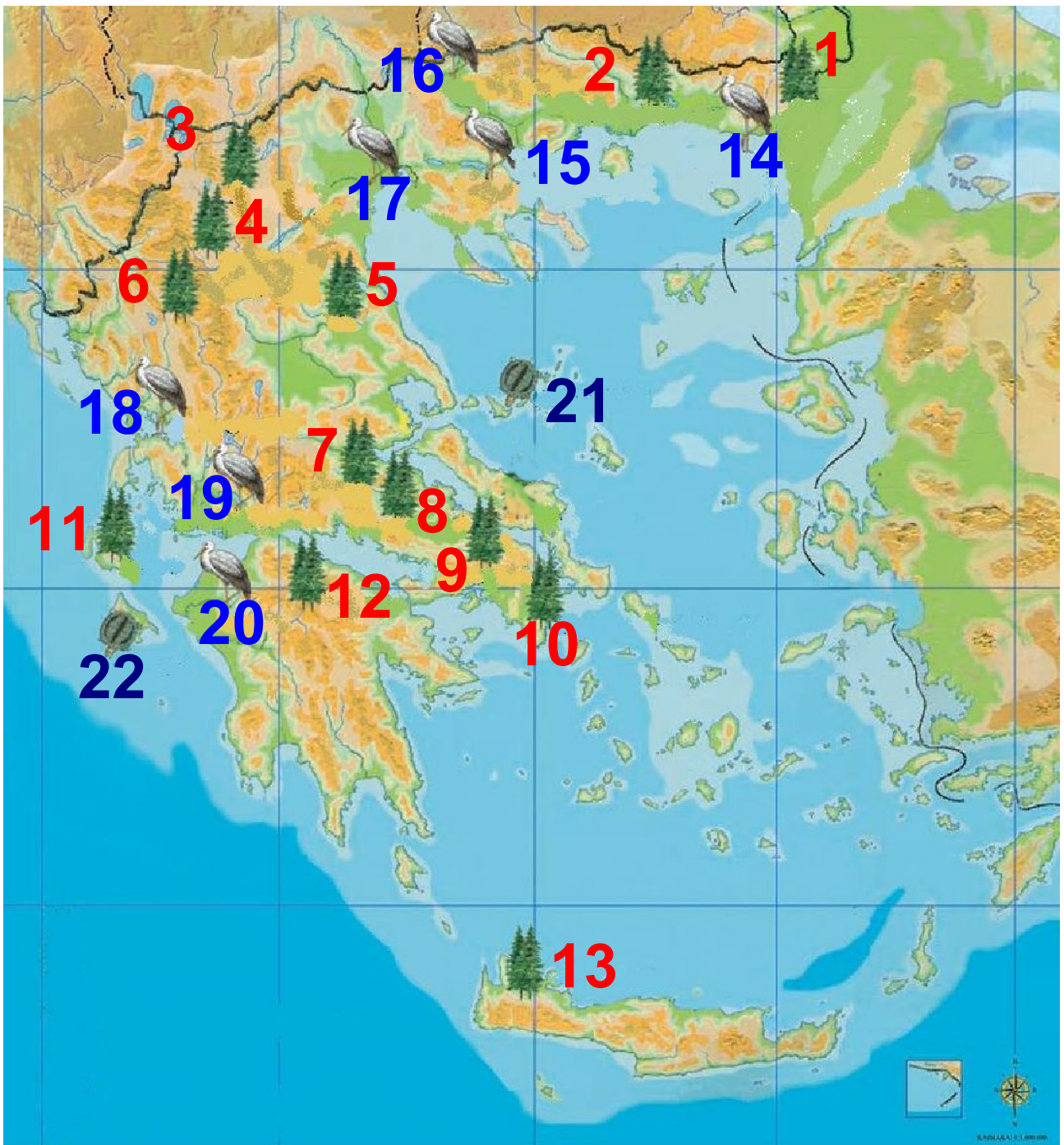
.....

.....

.....

.....

.....

Υπόμνημα (στην επόμενη σελίδα)

**7ο φύλλο αξιολόγησης
Τα εθνικά πάρκα της Ελλάδας**

Καλή επιτυχία!

Εθνικά Πάρκα

1. Δαδιάς
2. Δέλτα Νέστου
3. Πρεσπών
4. Β.Πίνδου
5. Ολύμπου
6. Βίκου-Αωού
7. Οίτης
8. Παρνασσού
9. Πάρνηθας
10. Σχινιά-Μαραθώνα
11. Αίνου
12. Χελμού
13. Σαμαριάς

Εθνικά Πάρκα Υγροτόπων

14. Δέλτα Έβρου
15. Λιμνών Βόλβης-Κορώνειας
16. Λίμνης Κερκίνης
17. Δέλτα Αξιού-Αλιάκμονα
18. Αμβρακικού
19. Λίμνης Μεσολογγίου
20. Κοτυχίου

Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα

21. Αλοννήσου
22. Ζακύνθου

Κεφάλαιο 25ο

Αλλαγές στην επιφάνεια της Γης

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο κείμενο που ακολουθεί:

Τα _____ και οι _____ είναι δυνάμεις που δρουν στο εσωτερικό της Γης και αλλοιώνουν τη _____ της. Επίσης δυνάμεις _____, όπως το νερό και ο _____, επιδρούν πάνω σ' αυτήν και μεταβάλλουν το _____ της. Το φαινόμενο της μείωσης των

πετρωμάτων ονομάζεται

_____ . Όταν η
μείωση των πετρωμάτων προκα-
λείται εξαιτίας του ανέμου, τότε το
φαινόμενο ονομάζεται

_____ .
Τα εδάφη που σχηματίζονται από
τη μεταφορά χωμάτων και άλλων
υλικών από το νερό των ποταμών
ονομάζονται _____
και είναι κατάλληλα για τις

_____ .

2. Μπορείς να εξηγήσεις γιατί στην
περιοχή του καμένου δάσους θα
παρατηρηθεί έντονη διάβρωση;

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

3. Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Γιατί τα προσχλωσιγενή εδάφη είναι εύφορα;

.....
.....
.....
.....

β) Γιατί η διάβρωση που προκαλείται από τον άνεμο ονομάζεται αιολική;

.....
.....
.....
.....

γ) Γιατί δεν γίνονται αντιληπτές από τον άνθρωπο οι αλλαγές που επιτελούνται στην επιφάνεια της Γης;

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 26ο

Ο ρόλος των ηφαιστείων και των σεισμών στις αλλαγές της φύσης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη

στο

α) Οι σεισμοί και τα ηφαίστεια είναι εξωτερικές δυνάμεις που δρουν στην επιφάνεια της Γης

β) Η Ελλάδα είναι μια περιοχή με μεγάλη σεισμικότητα

γ) Τα ηφαιστειογενή εδάφη είναι άγονα

δ) Η ηφαιστειακή τέφρα είναι η στάχτη που εκχέεται κατά την έκρηξη ενός ηφαιστείου

ε) Ένας δυνατός σεισμός μπορεί να προκαλέσει σημαντικές αλλαγές στο γήινο ανάγλυφο

2. Θα έχεις ακούσει από τα μέσα ενημέρωσης τη φράση «ο Εγκέλαδος ξαναχτύπησε», εννοώντας ότι έγινε πάλι σεισμός. Γιατί ονομάζουν το σεισμό «Εγκέλαδο»; Ψάξε στην εγκυκλοπαίδεια σου ή σε άλλη πηγή που διαθέτεις και φέρε πληροφορίες γι' αυτόν.

.....

.....

.....

.....
.....

3. Σε συνεργασία με ένα συμμαθητή σου ή μια συμμαθήτριά σου, κατασκεύασε έναν πίνακα με κανόνες αντισεισμικής προστασίας για το σπίτι. Γράψε στα πλαίσια τους κανόνες που θα ορίσεις.

Πριν το σεισμό

....
--

Κατά τη διάρκεια του σεισμού

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μετά το σεισμό

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 27ο

Οι φυσικές καταστροφές στο χώρο της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Ποιες είναι οι καταστροφές που οφείλονται σε ανθρωπογενείς αιτίες; Ανάφερε μερικά παραδείγματα

.....

.....

.....

.....

β) Τι είναι η αυτανάφλεξη; Μπορείς να αναφέρεις ένα παράδειγμα αυτανάφλεξης στο δάσος;

.....

.....

.....
.....

γ) Ποια πρέπει να είναι η συμπεριφορά σου απέναντι σε μια οικογένεια, της οποίας το σπίτι έχει καταστραφεί από πλημμύρα;

.....
.....
.....
.....

2. Ποιες από τις παρακάτω καταστροφές έχουν φυσικά και ποιες ανθρωπογενή αίτια;

Γράψε «Φ» για τα φυσικά και «Α» για τα ανθρωπογενή αίτια.

• Πλημμύρα σε περιοχή με άναρχη (αυθαίρετη) δόμηση

- Πλημμύρα σε περιοχή κοντά σε ποτάμι, του οποίου η κοίτη «κτίστηκε»
- Πυρκαγιά στο δάσος από υψηλή θερμοκρασία και γερασμένη βλάστηση
- Πυρκαγιά στο δάσος από ανάφλεξη εξαιτίας γυαλιού
- Καταστροφή της σοδειάς από πυκνό χαλάζι

3. Διάβασε το παρακάτω κείμενο. Υπάρχουν μέσα σ' αυτό τρία σημεία, όπου φαίνεται η ευθύνη του ανθρώπου για την καταστροφή και την απώλεια. Υπογράμμισε αυτά τα σημεία και σχολιάσέ τα.

Μια Κορυδαλλιώτισσα θυμάται:

Το Νοέμβριο του 1977 μία πολύ δυνατή βροχή που κράτησε αρκετές ώρες, σκόρπισε τον πανικό στην περιοχή του Πειραιά. Στη λεωφόρο Γ. Λαμπράκη στον Κορυδαλλό, όπου οι υπόνομοι ήταν βουλωμένοι, τα νερά ανέβηκαν κι έπνιξαν κυριολεκτικά τα αυτοκίνητα. Από το βουνό Αιγάλεω, γυμνό από δέντρα (στην αρχαιότητα ήταν καταπράσινο), κατέβαιναν με ορμή όχι μόνο νερά αλλά και χώματα. Τόσο χώμα πού βρέθηκε, ώστε να σχηματίσει τύμβο στη λεωφόρο, κάτω από τον οποίο θάφτηκαν αυτοκίνητα; Το νερό παρέσυρε παρκαρισμένα οχήματα και οι κάτοχοί τους τα βρήκαν το επόμενο πρωί «κολλημένα» σε τοίχους, τρακαρισμένα μεταξύ τους, κατεστραμμένα

**ολοσχερώς. Υπόγεια πλημμύρισαν,
ισόγεια σπίτια γέμισαν νερά,
περιουσίες χάθηκαν. Το χειρότερο,
όμως, ήταν ότι το νερό παρέσυρε κι
ένα κορίτσι 12 χρονών, εκεί στη
γειτονιά μας - στο σπίτι του κοντά -
κι ενώ οι περισσότεροι κλαίγαν για
τις περιουσίες τους, μια μάνα
έκλαιγε για το αδικοχαμένο της
παιδί...**

M. Τασσόγλου

Ενότητα 2η

8ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Γιατί τα προσχλωσιγενή εδάφη είναι κατάλληλα για καλλιέργειες;

.....
.....
.....
.....

β) Τι είναι η αιολική διάβρωση;

.....
.....
.....
.....

γ) Γιατί τα ηφαιστειογενή εδάφη είναι γόνιμα;

.....
.....
.....
.....

δ) Αναφέρετε μερικές ανθρώπινες ενέργειες που γίνονται αιτία να προκληθεί διάβρωση του εδάφους.

.....
.....
.....
.....

2. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με μερικές από τις ενέργειες που μπορούμε να κάνουμε για να αποφύγουμε: α) τις πυρκαγιές στα δάση και β) τον πανικό στο σχολείο κατά την ώρα του σεισμού.

Ενέργειες για να αποφύγουμε την πυρκαγιά στο δάσος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ενέργειες για να αποφύγουμε τον πανικό την ώρα του σεισμού

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 28ο

Οι Έλληνες: Ένας λαός με μεγάλη και συνεχή ιστορία

Δραστηριότητες

1. Θυμηθείτε από την Ιστορία της Δ΄ τάξης τις αποικίες που ίδρυσαν οι αρχαίοι μας πρόγονοι. Ποιες ήταν αυτές και σε ποια παράλια είχαν εξαπλωθεί;

.....

.....

.....

.....

2. Ποια ήταν η σημασία της ίδρυσης των παραπάνω ελληνικών αποικιών σε σχέση με την οικονομία και τον πολιτισμό της αρχαίας Ελλάδας;

.....
.....
.....
.....

3. Μελετήστε το παρακάτω ποίημα και βρείτε στοιχεία που φανερώνουν την ένδοξη ιστορία της πατρίδας μας.

Ελλάδα, που τα πόδια σου
σκύβουν και τα φιλούνε
άγγελοι του Παράδεισου
και κόρες τ' ουρανού,
Ελλάδα μου, στ' ορκίζομαι
την ακριβή τιμή σου
θα την υπερασπίζομαι
με σώμα και με νου.

Ποτέ μου δεν θα ανεχτώ
κανείς να σε προσβάλει,
να σ' αναγκάσει κάποτε

να σκύψεις το κεφάλι.
Περήφανη θε να σε κοιτώ,
να στέκεις αντρειωμένη,
Ελλάδα μου πανέμορφη,
πατρίδα τιμημένη.

Μ. Τασσόγλου

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Το Ευαγγέλιο και ολόκληρη η
Καινή Διαθήκη γράφτηκαν στην
ελληνική γλώσσα. Μπορείτε να εξη-
γήσετε γιατί;

.....
.....
.....
.....

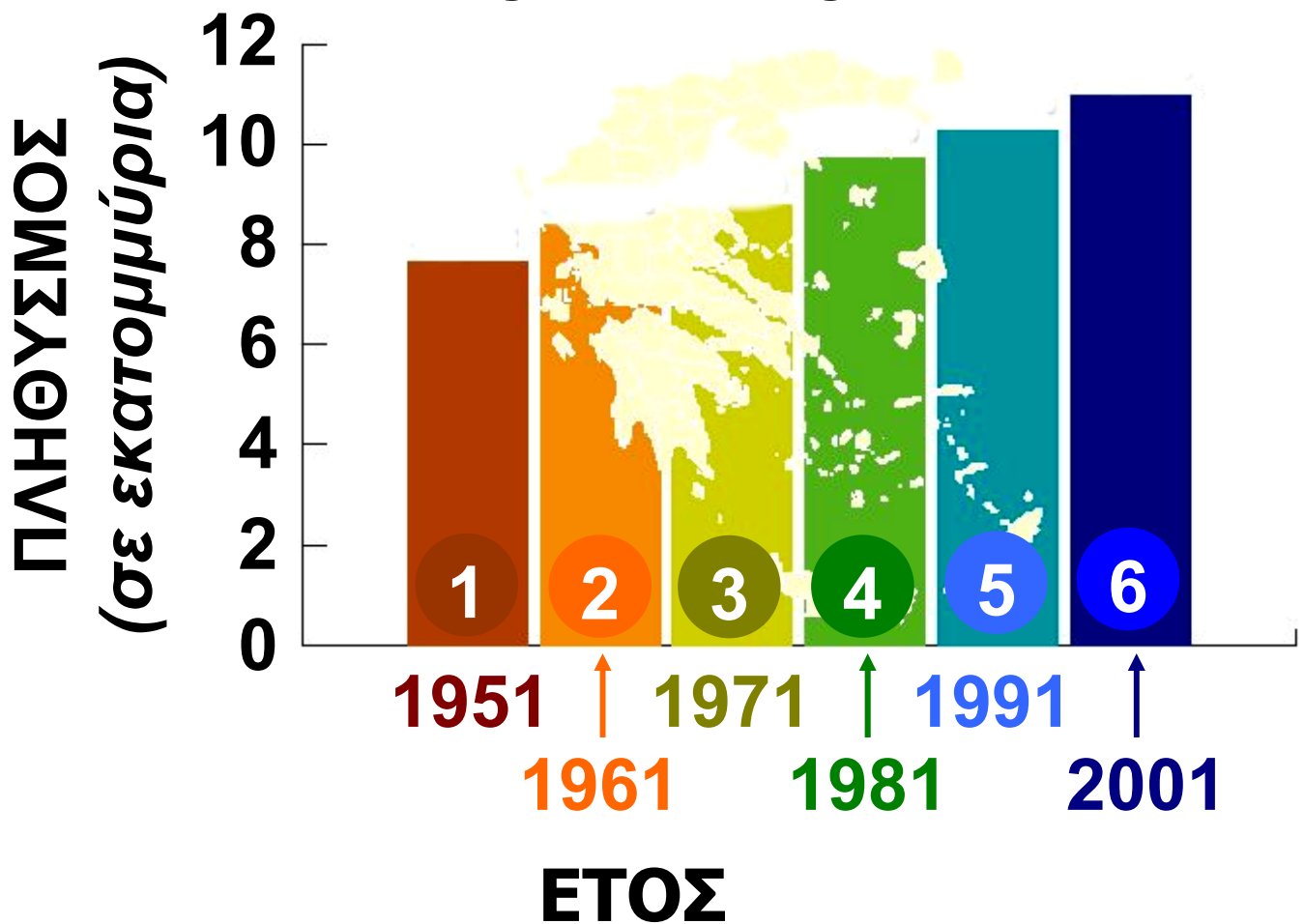
Κεφάλαιο 29ο

Ο πληθυσμός της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Παρατήρησε στον παρακάτω χάρτη την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας κατά τα τελευταία χρόνια. Γνωρίζεις ότι σήμερα ο αριθμός των γεννήσεων είναι μικρότερος από τον αριθμό των θανάτων. Σκέψου και απάντησε γιατί ο πληθυσμός της χώρας μας έχει αυξηθεί.

Η εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας

1	7.632.801	4	9.739.589
2	8.388.553	5	10.259.900
3	8.768.589	6	10.964.020

Εικόνα 29.1: Η εξέλιξη του πληθυσμού στη χώρα μας

2. Αντιστοίχισε κάθε λέξη με τη σωστή φράση:

Μετανά- στευση	•	• Στατιστική εργασία για τον πληθυσμό μιας χώρας
Απογραφή	•	• Επιστροφή των μεταναστών στην πατρίδα
Αλλοδαποί	•	• Μετακίνηση ατόμων για εγκατάσταση σε άλλη χώρα
Παλιννό- στηση	•	• Άτομα ξένης εθνικότητας

3. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:

Η Εθνική _____
Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ. Υ.Ε.) κάθε
_____ χρόνια πραγματοποιεί

_____ των κατοίκων
της χώρας μας. Δηλαδή κάνει μια
στατιστική _____, για
να μετρήσει τον _____
και να εξακριβώσει τα δημογραφι-
κά, _____ και
κοινωνικά χαρακτηριστικά των
κατοίκων της Ελλάδας.

_____ της Ε.Σ.Υ.Ε. και
άτομα που έχει ορίσει _____
όλα τα σπίτια της πατρίδας μας και
_____ όλους τους
κατοίκους κάθε _____
και κάθε _____.

Σύμφωνα με την τελευταία
_____ του 2001 ο πληθυσμός
της Ελλάδας είναι _____
κάτοικοι.

Κεφάλαιο 30ο

Η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι συγκεντρωμένος σε περιοχές με ευνοϊκό κλίμα

β) Οι οικονομικά ανεπτυγμένες περιοχές δεν προσελκύουν πολλούς ανθρώπους, επειδή παρουσιάζουν πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα

γ) Τα δίκτυα συγκοινωνιών και μεταφορών επηρεάζουν την κατανομή των ανθρώπων στις πόλεις

δ) Η κατανομή του πληθυσμού σε μια περιοχή εξαρτάται αποκλειστικά και μόνον από οικονομικούς παράγοντες

ε) Η Θεσσαλία είναι μια περιοχή με μικρή κατανομή πληθυσμού

2. Μπορείς να εξηγήσεις γιατί το συγκοινωνιακό δίκτυο επιδρά στη διαμόρφωση της κατανομής του πληθυσμού;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΚΑΤΑΝΟΜΗ»:

1. Κ _ _ _ _ _

2. Α _ _ _ _ _

3. Τ _ _ _ _ _

4. Α _ _ _ _ _

5. Ν _ _ _ _

6. Ο _ _ _ _ _

7. Μ _ _ _ _ _

8. Η _ _ _ _ _

1. Παρέχει στους πολίτες του τις υπηρεσίες που χρειάζονται

2. Έχει τους περισσότερους κατοίκους από κάθε άλλη περιοχή

3. Ένας από τους φυσικούς παράγοντες που επηρεάζουν την κατανομή του πληθυσμού (με άρθρο)

- 4.** Την προωθεί η Πολιτεία για την καλύτερη διοίκηση της περιφέρειας
- 5.** Του Ιονίου έχουν μικρότερη κατανομή σε σύγκριση με του Αιγαίου
- 6.** Παράγοντες που επηρεάζουν την κατανομή του πληθυσμού
- 7.** Το δίκτυο αυτό αναπτύσσεται σε περιοχές με ευνοϊκές φυσικές συνθήκες
- 8.** Σε τέτοια περιοχή μπορούν να αναπτυχθούν βιομηχανικές μονάδες (αντίστροφα)

Κεφάλαιο 31ο

Τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιοι ήταν οι λόγοι που ανάγκασαν τους Έλληνες να αφήσουν τους τόπους τους και να αναζητήσουν καλύτερη ζωή στα ελληνικά και ξένα αστικά κέντρα; (Αφού αναφέρεις τους λόγους, δώσε και μερικά σχετικά παραδείγματα).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Γίνε για λίγο ένας ειδικός της Στατιστικής Υπηρεσίας και προσπάθησε να καταγράψεις την αύξηση ή τη μείωση του πληθυσμού του τόπου όπου κατοικείς τα τελευταία 30 χρόνια. Μπορείς να βοηθηθείς από τα γραφεία των τοπικών αρχών. Αφού τελειώσεις την έρευνα σου, κάνε τις παρατηρήσεις σου σχετικά με τις αιτίες που οδήγησαν στην αύξηση ή στη μείωση των κατοίκων της περιοχής.

Χρονολογία (Έτος απο- γραφής)	Κάτοικοι	Μεταβολή πληθυσμού (Αύξηση ή μείωση)
1981		
1991		
2001		

Παρατηρήσεις

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ΣΤΟΝ ΤΌΠΟ ΟΪΠΟΥ ΚΑΤΟΙΚΕΪΣ
(ΟΠΟΥΔΉΠΟΤΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΆΔΑ)
ΣΪΓΟΥΡΑ ΘΑ ΖΕΙΣ ΕΥΧΆΡΙΣΤΑ, ΑΛΛΆ ΘΑ
ΈΧΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΆ ΠΑΡΆΠΟΝΑ. ΠΟΙΑ
ΕΪΝΑΙ ΤΑ ΠΑΡΆΠΟΝΆ ΣΟΥ;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 32ο

Οι πόλεις της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποια είναι τα μνημεία των φωτογραφιών; Γράψε σε ποια πόλη ανήκει καθένα από τα μνημεία αυτά.

Εικόνα 32.1

Εικόνα 32.2

Εικόνα 32.3

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΣ»

1. **A** _ _ _ _ _
2. **K** _ _ _ _ _
3. **P** _
4. **O** _ _ _ _ _
5. **K** _ _ _ _ _
6. **O** _ _ _ _ _
7. **P** _ _ _ _ _
8. **I** _ _ _ _ _
9. **N** _ _ _
10. **Θ** _ _ _ _ _
11. **O** _ _ _ _ _
12. **Σ** _ _ _ _ _

1. Στην πόλη αυτή είναι συγκεντρωμένη η εξουσία της χώρας

2. Σ' αυτό το νησί βρίσκονται τα Σφακιά

- 3.** Το έχει και η Βεργίνα και το Ηράκλειο
- 4.** Εκεί γίνονταν οι... Αγώνες, που ξανάρχισαν το 1896
- 5.** Είναι γνωστή για το Ποντικονήσι της
- 6.** Η Τρίπολη είναι πόλη...
- 7.** Μεγάλο νησί στα Δωδεκάνησα
- 8.** Οι Μυκήνες είναι σπουδαία και... πόλη
- 9.** Στους Δελφούς βρίσκεται ο ... του Απόλλωνα
- 10.** Είναι η δεύτερη σε πληθυσμό πόλη της Ελλάδας
- 11.** Ήταν το δεσποτάτο του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου (με άρθρο)
- 12.** «Ήταν ή επί τας». Φράση που μας θυμίζει αυτή την πόλη

Ενότητα 3η

9ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Σε τι βοήθησε τους Έλληνες η γεωγραφική θέση της χώρας μας;

.....
.....
.....
.....
.....

β) Τι εννοούμε, όταν λέμε «γραπτά μνημεία»;

.....
.....
.....
.....
.....

γ) Ποιοι παράγοντες διαμορφώνουν την κατανομή του πληθυσμού στη χώρα μας;

.....
.....
.....
.....
.....

2. Στο λεξιλόγιο μας υπάρχουν πολλές λέξεις τουρκικές, όπως π.χ. μπακάλης (bakkal = παντοπώλης), μουσαφίρης (misafir = επισκέπτης) και ιταλικές, όπως π.χ. ντομάτα (tomata), σίγουρος (sicuro = βέβαιος) κ.ά.. Επίσης η μαγειρική μας έχει στοιχεία δανεισμένα από άλλους λαούς. Είναι καλό αυτό για τον πολιτισμό ενός τόπου; Γράψτε την άποψή σας και δικαιολογήστε την.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 33ο

Η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις της παρένθεσης:

(*νομούς, γεωμορφολογικά, συμβούλιο, κράτος, δήμος, αντιμετώπιση, κοινότητα, πρόεδρος, περιοχής*).

Τα διαφορετικά _____
χαρακτηριστικά μιας περιοχής
καθορίζουν τον τρόπο ζωής των
κατοίκων της περιοχής αυτής. Για
την _____ των
τοπικών προβλημάτων το
_____ δημιούργησε
τις κοινότητες και τους δήμους. Η

κάθε _____ περιλαμβάνει
τους κατοίκους ενός οικισμού.

Ο κάθε _____ συνήθως
αποτελείται από πολλές κοινότητες.

Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό
συμβούλιο, _____ του οποίου

είναι ο εκλεγμένος δήμαρχος. Οι
δήμοι μιας μεγάλης

_____ πολλές φορές
αντιμετωπίζουν τα ίδια

προβλήματα. Το κράτος για την
καλύτερη αντιμετώπιση αυτών των
προβλημάτων έχει σχεδιάσει τους

_____, οι οποίοι διοικούνται
από το νομαρχιακό _____

και το νομάρχη.

2. Ώρα για δημοτικές εκλογές στην τάξη! Αφού έχετε εκλέξει το Δήμαρχο, τον Αντιδήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο, οι υπόλοιποι «δημότες» θέστε ένα ζήτημα που σας απασχολεί και προσπαθήστε να βρείτε τη λύση εκείνη η οποία θα ικανοποιήσει όλους. Στις γραμμές που ακολουθούν να αναφέρετε το θέμα που σας προβληματίζει.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Παρακάτω δίνονται ορισμένες αρμοδιότητες. Ξεχώρισε τις σε αρμοδιότητες Δημάρχου και Νομάρχη. Γράψε αντίστοιχα Δ και Ν στα κουτάκια.

- Ανέγερση ιστορικού μνημείου στη Νομαρχία Πειραιά
- Δενδροφύτευση των πεζοδρομίων του δήμου Λαμίας
- Ανάπλαση όλων των πλατειών του δήμου Κορυδαλλού
- Επισκευή δρόμου Σπάρτης-Μονεμβασιάς
- Εγκατάσταση φωτεινών σηματοδοτών στους δρόμους του δήμου Ηγουμενίτσας
- Κατασκευή χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων στο δήμο Βέροιας

- **Ανέγερση νέων ξενοδοχειακών μονάδων στο νομό Χαλκιδικής**
- **Ανακαίνιση του Πνευματικού Κέντρου Ναυπλίου**

Κεφάλαιο 34ο

Τα γεωγραφικά διαμερίσματα και οι περιφέρειες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα είναι περιοχή με δική του διοικητική οργάνωση

β) Τα γεωγραφικά διαμερίσματα και οι περιφέρειες της χώρας μας δεν ταυτίζονται πάντα γεωγραφικά

γ) Η Αττική ανήκει διοικητικά στη Στερεά Ελλάδα

δ) Ο Περιφερειάρχης είναι εκπρόσωπος της Κυβέρνησης και σε συνεργασία μαζί της συντονίζει τα μεγάλα έργα που γίνονται στην περιφέρειά του

ε) Κάθε περιφέρεια παρουσιάζει τα δικά της ιστορικά στοιχεία

2. Έχεις συζητήσει με τους συμμαθητές σου για την ανάγκη να αποτελέσει η Αττική μια ξεχωριστή περιφέρεια. Γράψε μερικούς από τους λόγους που ανάγκασαν την Πολιτεία να προχωρήσει στην ενέργεια αυτή.

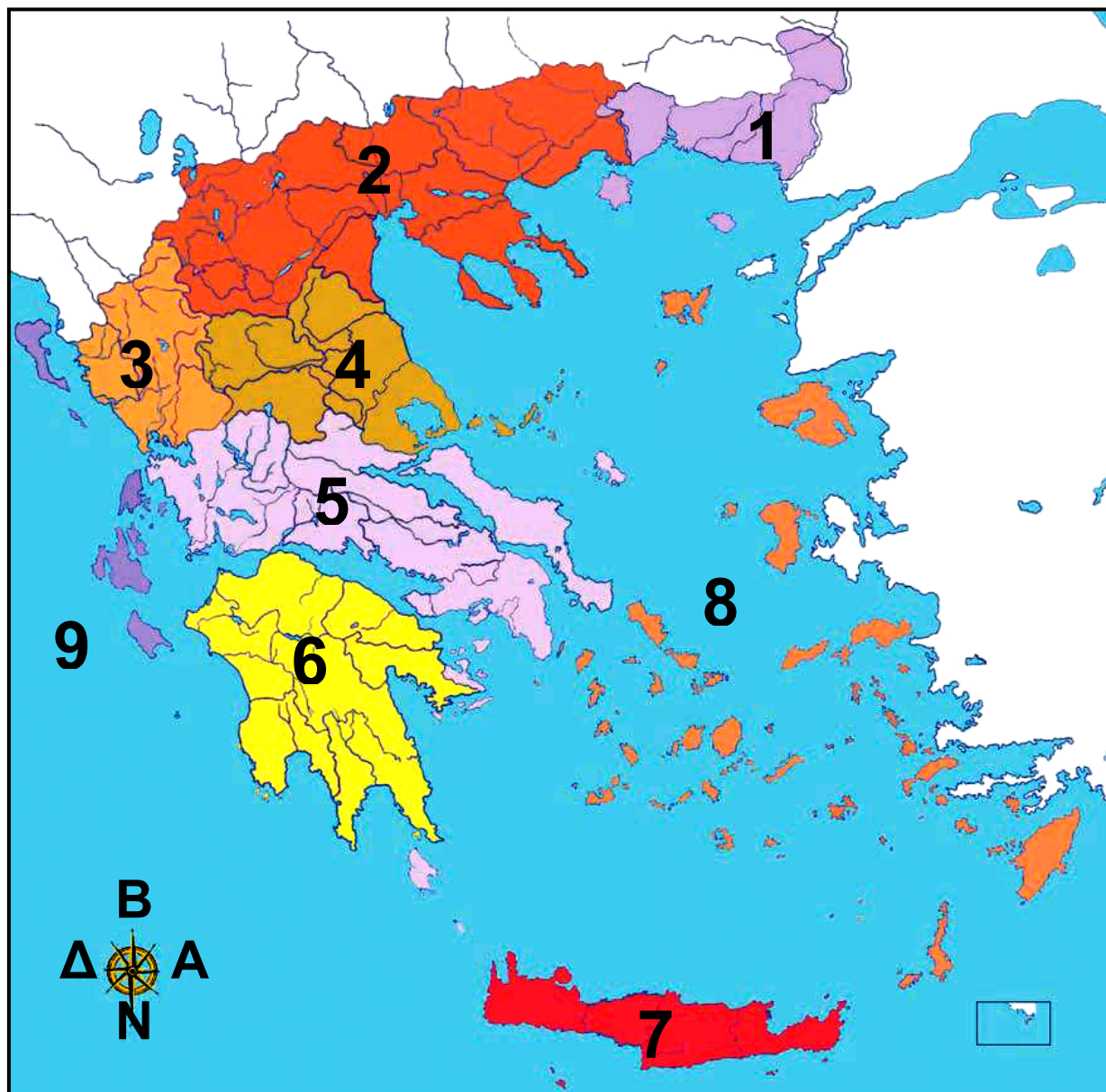
.....

.....

.....

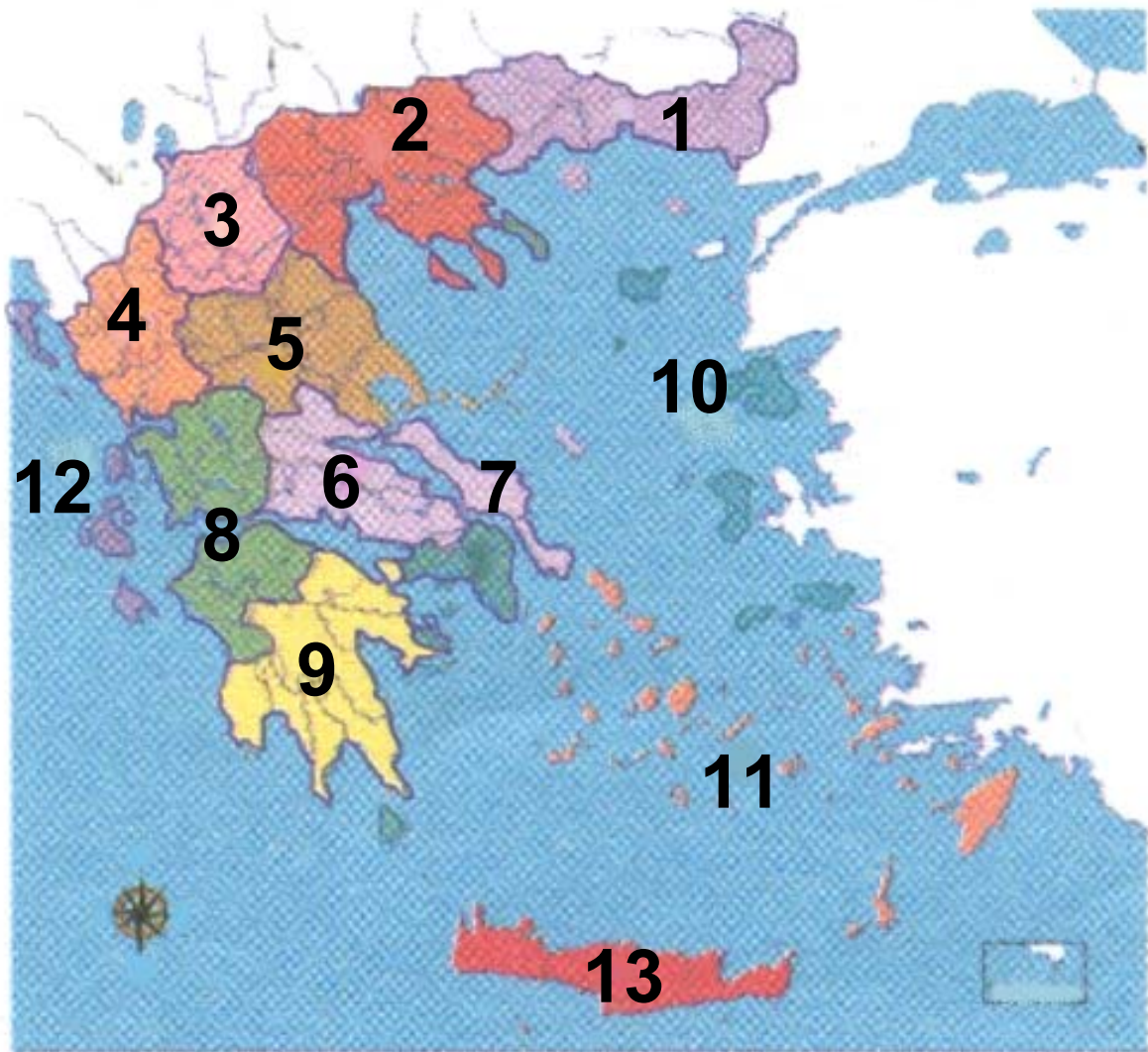
.....

.....

Εικόνα 34.1: Γεωγραφικά Διαμερίσματα της Ελλάδας

1. Θράκη	6. Πελοπόννησος
2. Μακεδονία	7. Κρήτη
3. Ήπειρος	8. Νησιά Αιγαίου
4. Θεσσαλία	9. Νησιά Ιονίου
5. Στερεά Ελλάδα	

Εικόνα 34.2 :
Περιφέρειες της Ελλάδας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

- 1** Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
- 2** Κεντρική Μακεδονία
- 3** Δυτική Μακεδονία
- 4** Ήπειρος

- 5** Θεσσαλία
- 6** Στερεά Ελλάδα
- 7** Αττική
- 8** Δυτική Ελλάδα
- 9** Πελοπόννησος
- 10** Βόρειο Αιγαίο
- 11** Νότιο Αιγαίο
- 12** Νησιά του Ιονίου
- 13** Κρήτη

3. Παρατήρησε το χάρτη των περιφερειών στην προηγούμενη σελίδα. Μία μεγάλη περιοχή του γεωγραφικού διαμερίσματος της Στερεάς Ελλάδας και μία άλλη, επίσης μεγάλη περιοχή του γεωγραφικού διαμερίσματος της Πελοποννήσου, αποτελούν μία περιφέρεια. Με τη βοήθεια του γεωμορφολογικού χάρτη μελέτησε

**γεωμορφολογικά στοιχεία, κλίμα
κ.λπ. της συγκεκριμένης περιοχής.
Μπορείς να ερευνήσεις το λόγο, για
τον οποίο αποτέλεσαν αυτά τα
τμήματα μία περιφέρεια;**

Κεφάλαιο 35ο

Οι νομοί της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Σε ποια περιφέρεια ανήκουν διοικητικά οι νομοί της επόμενης σελίδας; Κάνε την αντιστοίχιση και συμπλήρωσε στο τον αριθμό του γεωγραφικού διαμερίσματος που αντιστοιχεί.

Γεωγραφικά Διαμερίσματα

1. Ήπειρος	6. Νησιά Αιγαίου
2. Θεσσαλία	Πελάγους
3. Θράκη	7. Πελοπόννησος
4. Κρήτη	8. Στερεά Ελλάδα
5. Μακεδονία	– Εύβοια

Νομός

- Αχαΐας
- Ιωαννίνων
- Καβάλας
- Σάμου
- Δωδεκανήσου
- Κυκλάδων
- Δράμας
- Ευρυτανίας
- Λασιθίου
- Ηλείας
- Βοιωτίας
- Καστοριάς
- Ροδόπης

Περιφέρεια

- Κρήτη
- Θεσσαλία
- Ανατολική
Μακεδονία
και Θράκη
- Δυτική
Μακεδονία
- Βόρειο Αιγαίο
- Νότιο Αιγαίο
- Ήπειρος
- Πελοπόννησος
- Δυτική Ελλάδα
- Στερεά Ελλάδα

2. Σε ποια πόλη κατοικείς; Σε ποιο νομό ανήκει η πόλη αυτή; Ζωγράφισέ τον στο πλαίσιο και γράψε μερικές πόλεις που θα ήθελες να επισκεφτείς. Γιατί διάλεξες τις πόλεις αυτές;

.....

.....

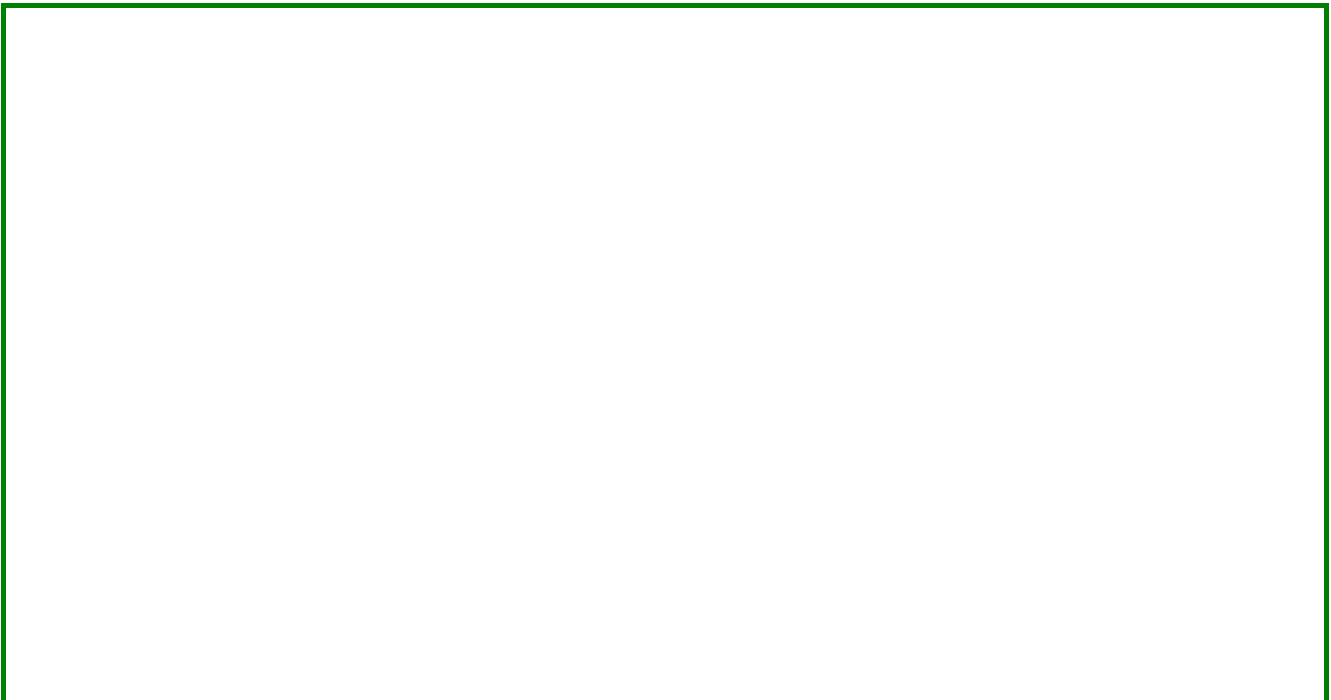
.....

.....

.....

.....

.....

Ενότητα 3η

10ο φύλλο αξιολόγησης

1. Βάζω στο τον αριθμό που αντιστοιχεί:

- 1.** Φορείς διοίκησης
- 2.** Προγράμματα δημοσίων έργων νομού
- 3.** Διοικητική διαίρεση της χώρας
- 4.** Διαίρεση χώρας σε περιφέρειες

Αντιμετώπιση τοπικών προβλημάτων

Κοινότητες, δήμοι, νομοί, περιφέρειες

Γεωμορφολογικές ιδιαιτερότητες περιοχών

Νομαρχιακό συμβούλιο

2. Παρατηρώντας τον πολιτικό χάρτη της Ελλάδας που βρίσκεται στην επόμενη σελίδα, να γράψετε όσα γεωγραφικά διαμερίσματα της πατρίδας μας θυμάστε. Να επισημάνετε το νομό και την πόλη, όπου κατοικείτε. Ποιος νομός και ποια πόλη είναι;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

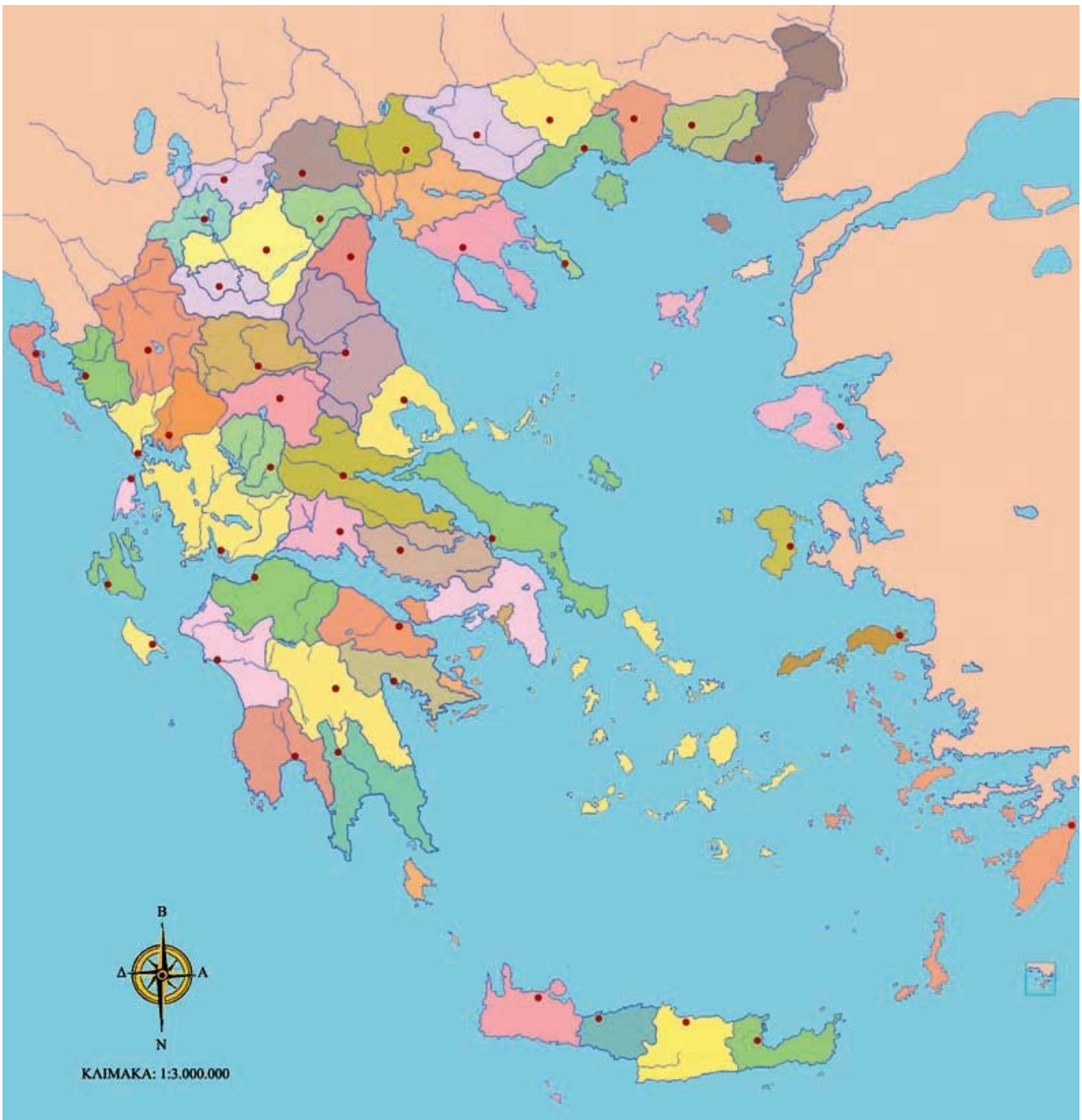
.....

.....

.....

.....

.....

10ο Φύλλο αξιολόγησης: Πολιτικός χάρτης της Ελλάδας

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 36ο

Η αγροτική παραγωγή στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

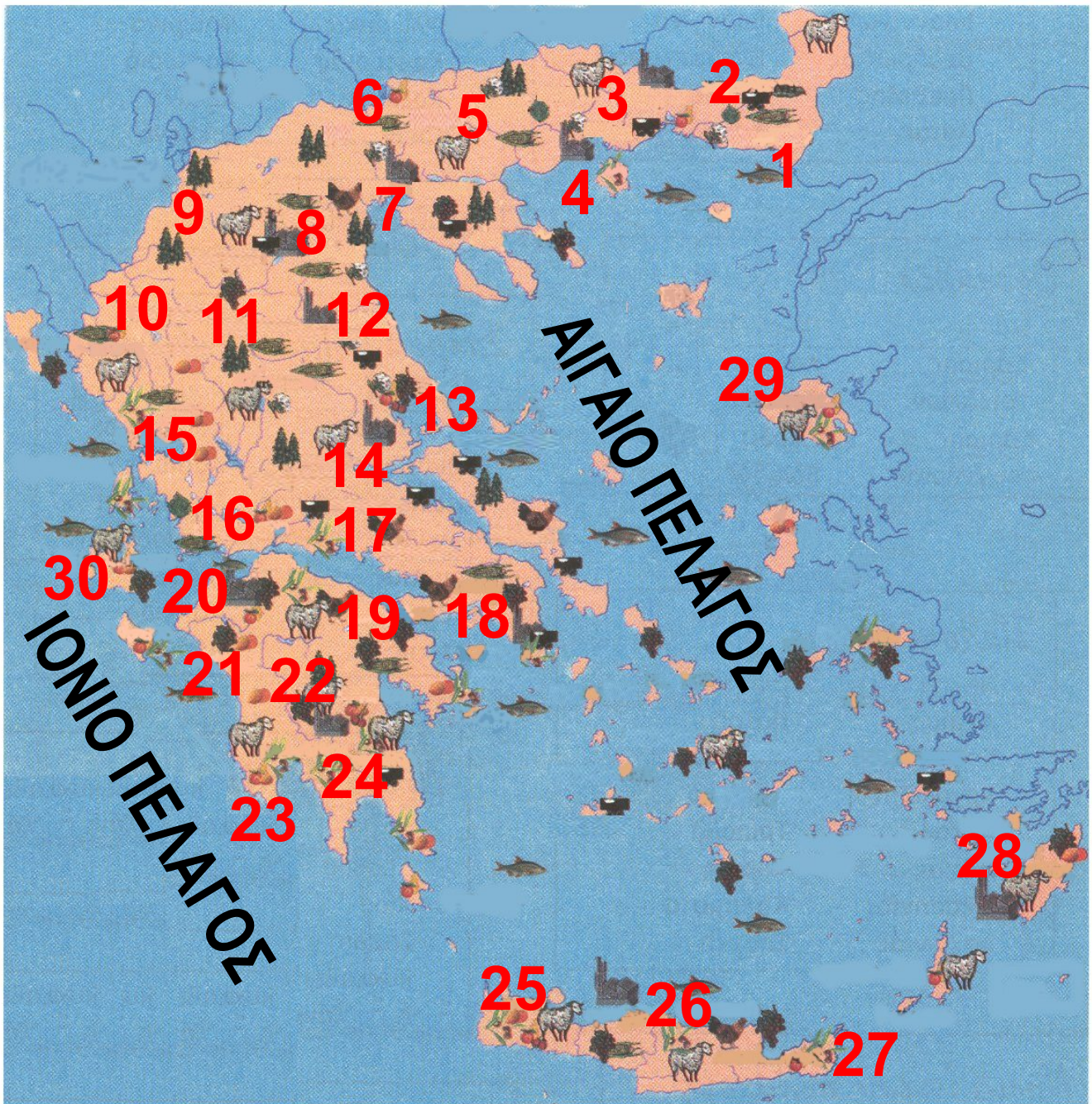
1. Μελέτησε το χάρτη παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας, που βρίσκεται στην επόμενη σελίδα, και γράψε σε ποιες περιοχές ευδοκιμούν τα λαχανικά. Μπορείς να πεις γιατί αναπτύσσονται σ' αυτές τις περιοχές;

.....

.....

.....

.....

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
(ΣΤΙΣ επόμενες σελίδες)

Εικόνα 36.1: Χάρτης παραγωγής προϊόντων

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Αλιεία

Βαμβάκι

Γεωργικά Προϊόντα

Εσπεριδοειδή

Ελιές

Μετάξι

Κτηνοτροφία

Δασικά Προϊόντα

Ορυκτά

Πτηνοτροφία

Καπνός

Καλαμπόκι

Αμπέλια

Βιομηχανικά Προϊόντα

1. Αλεξ/πολη	16. Μεσολόγγι
2. Κομοτηνή	17. Λειβαδιά
3. Ξάνθη	18. Αθήνα
4. Καβάλα	19. Κόρινθος
5. Σέρρες	20. Πάτρα
6. Κιλκίς	21. Πύργος
7. Θεσ/νίκη	22. Τρίπολη
8. Κοζάνη	23. Καλαμάτα
9. Καστοριά	24. Σπάρτη
10. Ιωάννινα	25. Χανιά
11. Τρίκαλα	26. Ηράκλειο
12. Λάρισα	27. Αγ. Νικόλαος
13. Βόλος	28. Ν. Ρόδος
14. Λαμία	29. Ν. Λέσβος
15. Άρτα	30. Ν. Κεφ/νίας

2. Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Από ποιους παράγοντες εξαρτάται η αγροτική παραγωγή μιας χώρας;

.....
.....
.....
.....
.....

β) Ποια είναι τα σπουδαιότερα αγροτικά προϊόντα της πατρίδας μας;

.....
.....
.....
.....
.....

γ) Ποια είναι τα προβλήματα που συναντούν οι αγρότες-παραγωγοί της χώρας μας;

.....
.....
.....
.....
.....

3. Βάζω στο που βρίσκεται δίπλα από κάθε ενέργεια τον αριθμό του αποτελέσματος που της αντιστοιχεί.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Αύξηση της παραγωγής
2. Στήριξη της οικονομίας
3. Αύξηση της τιμής των προϊόντων

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

- Χρήση φυτοφαρμάκων
- Χρήση σύγχρονων μηχανημάτων
- Εξαγωγή αγροτικών προϊόντων

Κεφάλαιο 37ο

Η κτηνοτροφική παραγωγή και η αλιεία στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. Μελέτησε την παρακάτω παράγραφο και γράψε ποια θετικά και αρνητικά στοιχεία παρουσιάζει η σταβλισμένη κτηνοτροφία.

«Στη σταβλισμένη κτηνοτροφία οι παραγωγοί πολλές φορές δίνουν στα ζώα ορμόνες, βιταμίνες και φάρμακα με σκοπό την επιτάχυνση της ανάπτυξης τους»

Θετικά στοιχεία:

.....

.....

.....

.....

.....

Αρνητικά στοιχεία:

.....

.....

.....

.....

.....

2. Διάβασε το παρακάτω ποίημα και προσπάθησε να εξηγήσεις τις επιθυμίες του παιδιού και την απάντηση που δίνει η μέλισσα:

(Παιδί)

*Πες, μέλισσά μου, να μου ζήσεις,
και τίποτ' άλλο θα χαρίσεις;*

(Μέλισσα)

*Φαρμακερό κρατώ κεντρί,
να το κεντρώνω και μια στάλα,
σ' τον κόσμο δω να μη θαρρεί
και όλα πως είναι μέλι γάλα.*

*«Τραγουδάκια για παιδιά»
Αλέξανδρος Πάλλης*

.....
.....
.....
.....
.....

3. Κάνε την αντιστοίχιση:

Ορεινές περιοχές	•	Ανάπτυξη αλιείας
Σταβλισμένη κτηνοτροφία	•	Μονάδα παραγωγής ψαριών
Μεγάλη ακτογραμμή και νησιά	•	Τροφές με ορμόνες και φάρμακα
Ιχθυοκαλλιέργεια	•	Εκτροφή αιγοπροβάτων

Κεφάλαιο 38ο

Ο δασικός και ο ορυκτός πλούτος της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Χαρακτήρισε την έννοια των παρακάτω προτάσεων θετική ή αρνητική βάζοντας Θ ή Α αντίστοιχα:

- α)** Το δάσος αυξάνει το οξυγόνο της ατμόσφαιρας με τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης. _____
- β)** Οι αγρότες χρησιμοποιούσαν τις δασικές εκτάσεις για τη βοσκή των ζώων τους. _____
- γ)** Το υπέδαφος του Παρνασσού είναι πλούσιο σε κοιτάσματα βωξίτη. _____

δ) Το δάσος εμποδίζει τη διάβρωση του εδάφους. _____

ε) Η χλωρίδα και επομένως και η πανίδα αφανίζονται από μια πυρκαγιά στο δάσος. _____

2. Αφού έχεις συζητήσει με τους συμμαθητές σου τα οφέλη που μας προσφέρει το δάσος, προσπάθησε να αναλύσεις καθένα όφελος στη ζωή του ανθρώπου.

Δάσος

- ✓ Διατήρηση βιοποικιλότητας
- ✓ Απελευθέρωση οξυγόνου στην ατμόσφαιρα
- ✓ Μείωση διάβρωσης του εδάφους
- ✓ Ξυλεία Αναψυχή

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΔΑΣΟΣ»:

- 1. Δ _____
- 2. Α _____
- 3. Σ _____
- 4. Ο _____
- 5. Σ _____

- 1.** Η... της βιοποικιλότητας είναι μία από τις ωφέλειες του δάσους
- 2.** Κι εκεί υπάρχουν κοιτάσματα λιγνίτη
- 3.** Είναι ορυκτό του υπεδάφους της χώρας μας (αντίστρ.)
- 4.** Είναι ο χρυσός, ο σίδηρος και ο χαλκός
- 5.** Τα δάση ... (ρήμα) στην οικονομία της χώρας μας

Κεφάλαιο 39ο

Η βιομηχανική παραγωγή στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η βιομηχανική ανάπτυξη μιας χώρας δεν εξαρτάται από την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές, όπου θα πωληθούν τα προϊόντα της

β) Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγει η Ελλάδα προέρχεται από την καύση του λιγνίτη και τις υδατοπτώσεις

γ) Η χώρα μας κάνει εξαγωγή
μεγάλων ποσοτήτων φυσικού
αερίου

δ) Η ανάπτυξη των βιομηχανιών
κοντά σε αστικά κέντρα επιβα-
ρύνει το περιβάλλον προκαλώ-
ντας σοβαρά προβλήματα
ρύπανσης

ε) Οι πρώτες ύλες είναι τα
προϊόντα που παράγουν οι
βιομηχανίες

2. Διάβασε το παρακάτω λογο-
τεχνικό κείμενο και προσπάθησε
να επισημάνεις και να εξηγήσεις
τις αντιθέσεις των δύο παραγρά-
φων. Οι αντιθέσεις ξεκινούν με το
ίδιο υπογραμμισμένο ρήμα (π.χ.
«είδαμε κτίσματα - είδαμε τον
ήλιο).

«Σταθήκαμε στην πόλη και είδαμε κτίσματα και κατασκευές από παντός είδους υλικά, μυρίσαμε την αποπνικτική οσμή των σωθικών της, ακούσαμε τα βογκητά του μηχανικού οργανισμού της, αγγίξαμε το τραχύ «δέρμα» της και γευτήκαμε τις σοκολατένιες λιχουδιές που μας πρόσφερε, για να μείνουμε κοντά της. Κι όλα αυτά στα πρώτα βήματα της ζωής μας. Εμείς, όμως, δεν μείναμε εκεί και συνεχίσαμε.

Βγήκαμε έξω στη Φύση. Είδαμε τον ήλιο να λάμπει ψηλά στον καταγάλανο ουρανό κι ύστερα να κρύβεται παιχνιδίζοντας και χαμογελώντας πίσω από τη ράχη του βουνού, που στεκόταν περήφανο διαφεντεύοντας ό,τι απλωνότανε μπροστά του. Μυρίσαμε την

πρασινάδα των δέντρων και το υγρό από την πρωινή δροσιά χώμα της γόνιμης γης και ακούσαμε το τραγούδι του ανέμου, που συνόδευε τις μελωδίες των πουλιών. Αγγίξαμε τα πέταλα των λουλουδιών και τα φύλλα των κλάδων νιώθοντας την απαλότητα του κορμού της Φύσης. Γευτήκαμε τους καρπούς της αλήθειας, της αθωότητας και της ακακίας».

Θεατρικό: «Πάμε εκεί που αγαπάμε», Μ. Τασσόγλου

.....

.....

.....

.....

.....

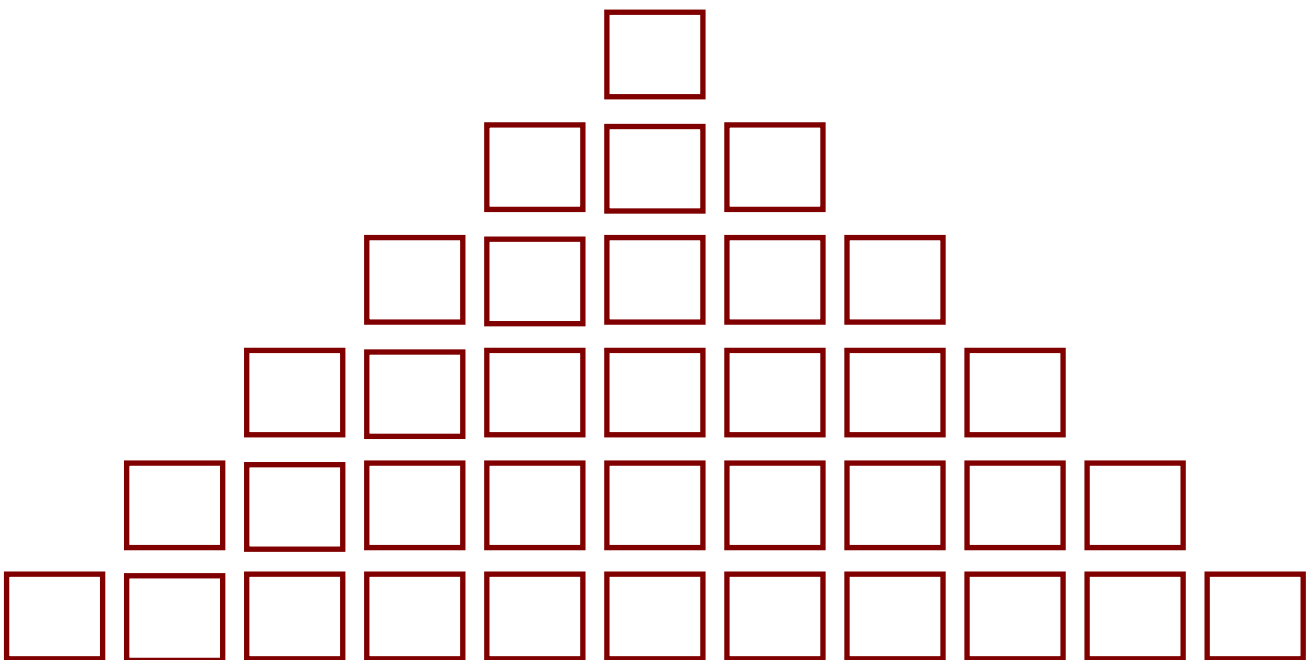
.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Ανέβα την πυραμίδα βρίσκοντας τις λέξεις που κρύβουν τα πλακάκια της (ξεκινώντας από κάτω):

**Υπάρχει και τέτοια μονάδα
Είναι κι αυτά βιομηχανίες σε
παραθαλάσσιες περιοχές**

**Χρειάζεται αυτή του κράτους για την
προώθηση των παραγόμενων
προϊόντων**

Τέτοια ύλη είναι και τα ορυκτά

Έχει και αυτή ποιότητα

**Το πρώτο γράμμα της παραγωγής
που εξετάζουμε**

Ενότητα 3η

11ο φύλλο αξιολόγησης

11ο φύλλο αξιολόγησης:
Γεωμορφολογικός χάρτης
της Ελλάδας

1. Εντοπίστε στον παραπάνω χάρτη τον τόπο όπου κατοικείτε. Σύμφωνα με το υψόμετρο και τις κλιματικές συνθήκες που επικρατούν δικαιολογήστε την αγροτική ή κτηνοτροφική παραγωγή της περιοχής σας. Αν ζείτε σε νησί ή παραλιακό μέρος, καταγράψτε τα αλιεύματα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ποια ορυκτά βρίσκονται σε μεγάλες ποσότητες στο υπέδαφος της χώρας μας; Ποιο από τα ορυκτά αυτά σχετίζεται με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Απαντήστε στις ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η συμβολή των σύγχρονων αγροτικών μηχανημάτων στην παραγωγή;

.....

.....

.....

.....

.....

β) Τι έχει δημιουργήσει το κράτος,
για να αντιμετωπίζονται τα
προβλήματα των αγροτών;

.....

.....

.....

.....

.....

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 4ο

Οι υπηρεσίες στην Ελλάδα

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Οι _____ της
χώρας μας ανήκουν στο _____
και στον ιδιωτικό τομέα. Οι τομείς
αυτοί πρέπει να _____
αρμονικά, ώστε _____
να απολαμβάνει τις καλύτερες
υπηρεσίες τη στιγμή που τις
χρειάζεται. Αυτό σημαίνει καλή
_____ ζωής. Επίσης δηλώνει
ότι το _____ σέβεται τους
πολίτες του και θεσπίζει _____
για την ομαλή _____

των υπηρεσιών και την άριστη
_____ των πολιτών.

Οι ελληνικές _____
μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο
μεγάλες _____: ΤΙΣ
υπηρεσίες, οι οποίες σχετίζονται με
τη _____ και εμπορία
των _____ και ΤΙΣ
υπηρεσίες, οι οποίες έχουν σχέση
με τα θέματα της _____
των πολιτών.

2. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρι-
σμού (Δ.Ε.Η.) και ο Οργανισμός
Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Ε.)
ανήκουν στους Οργανισμούς
Κοινής Ωφέλειας. Γράψε και άλλους
οργανισμούς αυτής της κατηγορίας
που γνωρίζεις και ανάφερε σε τι
μας εξυπηρετεί ο καθένας. (Οι

Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας καταγράφονται στον τηλεφωνικό κατάλογο του Ο.Τ.Ε., τόμο Ρ-Ω, στις ροζ σελίδες).

3. Έχεις ομαδοποιήσει με τους συμμαθητές σου προφορικά στην τάξη τις Υπηρεσίες σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Κάνε την ομαδοποίηση τώρα γραπτά και προσπάθησε να αναφέρεις ποιες Υπηρεσίες αφορούν και σε πρόσωπα και σε προϊόντα.

Θέματα καθημερινότητας πολιτών

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Διακίνηση και εμπορία προϊόντων

.....

.....

.....

.....

.....

Πρόσωπα και προϊόντα

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 41ο

Οι συγκοινωνίες στην Ελλάδα

ΥΠΟΜΝΗΜΑ (στην επόμενη σελίδα)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Μεγάλες πόλεις
- Σημαντικές πόλεις

Χερσαία σήραγγα

Μεγάλη γέφυρα

Λιμάνια

Αεροδρόμια

Εγνατία οδός

Σιδηροδρομική γραμμή

Κύριο οδικό δίκτυο

Π.Α.Θ.Ε

Δραστηριότητες

1. Ξεκίνησε ένα ταξίδι από την Ιεράπετρα του νομού Λασιθίου ως τα Ιωάννινα. Σημείωσε στον παραπάνω χάρτη την πορεία που θα ακολουθήσεις και τα συγκοινωνιακά μέσα που θα χρησιμοποιήσεις.

**Γιατί επέλεξες τα μέσα αυτά;
(Μπορείς να βοηθηθείς από
κάποιον μεγαλύτερο).**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Γιατί δεν έχει αναπτυχθεί το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας μας όπως το οδικό;

.....

.....

.....

.....

β) Ποιοι ήταν οι λόγοι, χάρη στους οποίους αναπτύχθηκε η ακτοπλοΐα στη χώρα μας;

.....

.....

.....

.....

γ) Ποιες άλλες χώρες διευκολύνει το ελληνικό συγκοινωνιακό δίκτυο;

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΠΛΟΙΟ»:

1. Π _ _ _ _ _
2. Λ _ _ _ _ _ _
3. Ο _ _ _ _ _
4. Ι _ _ _ _ _ _ _ _
5. Ο _ _

1. Πόλη του οδικού άξονα Π.Α.Θ.Ε
2. Ο Πειραιάς είναι το μεγαλύτερο της Ελλάδας
3. Ανεπτυγμένο δίκτυο της πατρίδας μας
4. Και από αυτή την πόλη περνά η Εγνατία Οδός
5. Περιοχή του νομού Αχαΐας, απ' όπου ξεκινά η μεγαλύτερη έως σήμερα γέφυρα της Ευρώπης (αντίστροφα)

Κεφάλαιο 42ο

Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δραστηριότητες

1. Προβληματίσου και απάντησε:

Γιατί η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση; Ποια είναι πλέον τα οφέλη των κρατών-μελών της;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Αντιστοίχισε κράτος και χρονολογία ένταξης. (Μπορείς, αν θέλεις, να συμβουλευτείς το βιβλίο σου).

Ιρλανδία   2004

Ελλάδα   1957

Βέλγιο   1973

Κύπρος   1979

Γαλλία

3. Διάβασε το παρακάτω απόσπασμα θεατρικού έργου και σχολίασε τη δυνατότητα συμβίωσης και τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας κάθε λαού της Ευρώπης.

Η Ευρώπη κοινή πατρίδα

Παρίσι

Σχολή Καλών Τεχνών

Πανεπιστήμιο Σορβόνης

(Ο Φριτς και η Αναστασία είναι δύο νέοι που μόλις τελείωσαν τις σπουδές τους και σχεδιάζουν το μέλλον τους).

- Φριτς, αγαπημένε μου, το πήρα
το πτυχίο!
- Αναστασία μου γλυκιά,
γιορτάζουμε κι οι δύο!
Πήρα κι εγώ το δίπλωμα και να,
θα παντρευτούμε,
θα ζήσουμε αρμονικά, όλα θα
τα χαρούμε!
- Και που θα μείνουμε, ακριβό
κι αγαπημένο ταίρι;
Στο Μόναχο, στην Κόρινθο, Αθήνα
ή στο Σβέριν;*
- Αναστασία μου καλή, η Ευρώπη
είν' η πατρίδα.

**Σβέριν: πόλη ανατολικά του
Αμβούργου*

Όπου και αν θα μείνουμε, για μας
καλά θα είναι.
- Μα δεν θα πάψω εγώ ποτέ
να είμαι Ελληνίδα.
- Ούτε κι εγώ, ο Γερμανός, θα πάψω
ν' αγαπάω
την πειθαρχία, υπομονή,
την εργασία πάντα,
οικονομία, δύναμη, τη χώρα που
μ' εγέννα.
- Κατάγομαι από την Αθηνά,
την όμορφη Αφροδίτη.
Με δίδαξαν ο Περικλής, ο Σόλων,
ο Σωκράτης.
Μ' έσωσ' απ' τον αφανισμό
ο Μέγας Παλαιολόγος
κι εφύλαξε το δίκιο μου
ο γέρο-Κολοκοτρώνης.
Ακόμη κι ένας δικτάτορας,
ο Μεταξάς εκείνος,
εβροντοφώναξε γερά ένα μεγάλο
«ΟΧΙ»

και είμαι υπερήφανη
για τη μικρή μου χώρα
και έχω πια συνείδηση πατρίδας
και θρησκείας
και δεν πειράζει αν θα ζω
στη Ρώμη, στη Βιέννη...

*«Το έπος του παρελθόντος»,
Μαρία Τασσόγλου*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 43ο

Η σημασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δραστηριότητες

1. Ευρωπαϊκή Ένωση και Παιδεία. Πρόγραμμα Σωκράτης - Comenius.

«Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, ως Εθνική Αρχή του Προγράμματος Σωκράτης-Comenius, ανακοινώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσφέρει την ευκαιρία σε εκπαιδευτικούς της Σχολικής Εκπαίδευσης να λάβουν μέρος σε επιμορφωτικά σεμινάρια... Τα σεμινάρια θα πραγματοποιηθούν σε χρονικά διαστήματα μεταξύ Οκτωβρίου...»

*Τμήμα Προγραμμάτων
Ευρωπαϊκής Ένωσης*

(Το πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ – Comenius σχετίζεται με δραστηριότητες συνεχούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης).

Αφού έχεις διαβάσει το προηγούμενο κείμενο, απάντησε στις ερωτήσεις:

α) Ποιος είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής; (Θυμήσου από το προηγούμενο μάθημα)

.....

.....

.....

.....

.....

β) Γιατί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οργανώνει κοινά σεμινάρια για τους εκπαιδευτικούς των κρατών-μελών της;

.....
.....
.....
.....
.....

γ) Με την ευκαιρία αυτή γράψε ποιος ήταν ο Σωκράτης και ποιος ο Comenius. (Μία εγκυκλοπαίδεια ή το διαδίκτυο θα σε βοηθήσουν).

.....
.....
.....
.....
.....

2. Μια καλή ιδέα θα ήταν σε συνεργασία με τη δασκάλα ή το δάσκαλο της τάξης να ξεκινήσετε όλοι μαζί αλληλογραφία με την Πέμπτη τάξη ενός δημοτικού σχολείου μιας χώρας της

Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δεύτερη γλώσσα που διδάσκεστε θα σας βοηθήσει να επικοινωνήσετε με τους αλλοεθνείς συμμαθητές σας. Τι οφέλη θα είχατε από την αλληλογραφία σας αυτή;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ενότητα 3η

12ο φύλλο αξιολόγησης

1. Ένας από τους Οργανισμούς Κοινής Ωφέλειας είναι και ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.). Σκεφτείτε τι χρειάζεται μία σχολική μονάδα και γράψτε ποιος νομίζετε ότι είναι ο ρόλος του Ο.Σ.Κ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να αντιστοιχίσετε μία πρόταση του πράσινου πλαισίου με μία πρόταση του κίτρινου πλαισίου που ακολουθεί.

1. Οι κάτοικοι ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε. επισκέπτονται ένα άλλο
2. Η Ε.Ε. έφτιαξε κοινό νόμισμα για τα κράτη-μέλη της
3. Η Ε.Ε. προσφέρει επιστημονική, τεχνολογική και οικονομική υποστήριξη στα κράτη-μέλη της
4. Η Ε.Ο.Κ. μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση

- α. Αναπτύσσει κοινωνικές και πολιτισμικές σχέσεις ανάμεσα στους λαούς της
- β. Παρέχει πλεονεκτήματα στις εμπορικές συναλλαγές και τις κοινωνικές επαφές

.....

.....

.....

.....

.....

.....

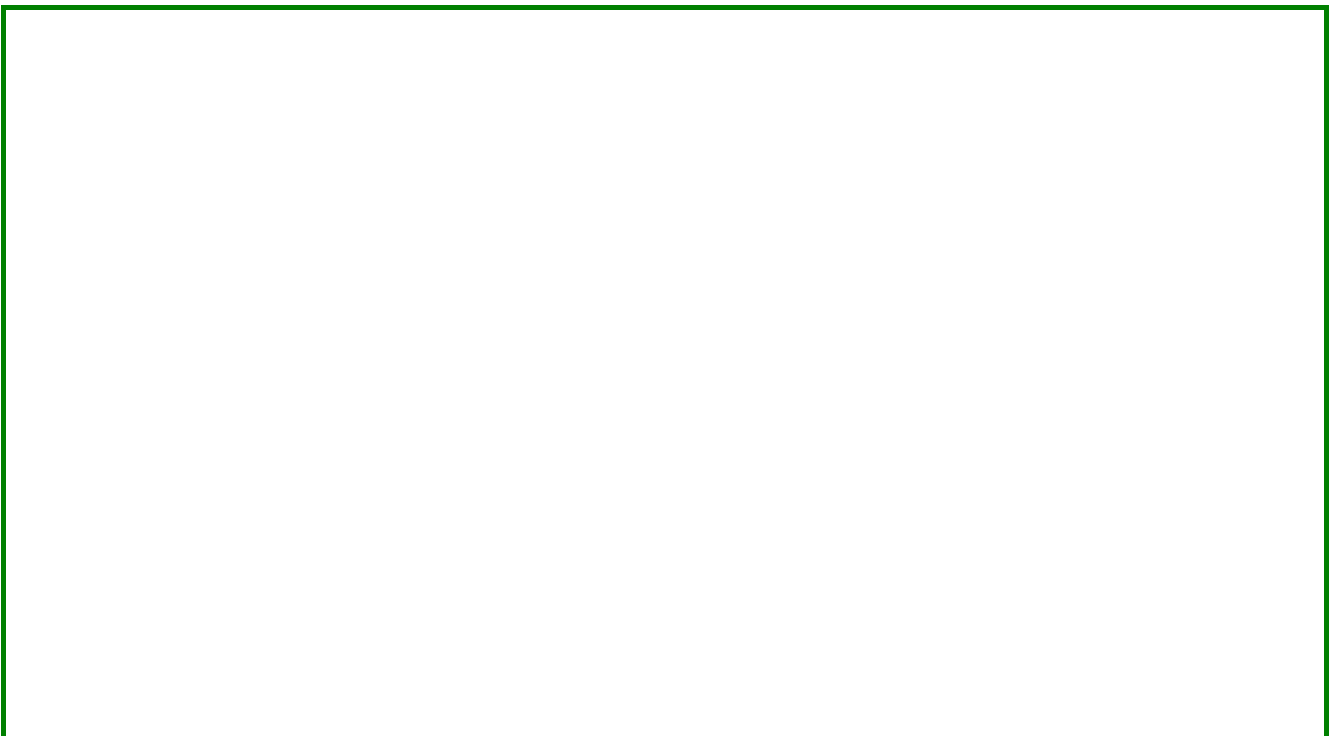
Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 44ο

Κύπρος: το φυσικό περιβάλλον

Δραστηριότητες

1. Με τη βοήθεια του χάρτη του βιβλίου σου ζωγράφισε κι εσύ στο πλαίσιο που ακολουθεί το γεωμορφολογικό χάρτη της Κύπρου. Σημείωσε και τα ονόματα βουνών, ποταμών, πεδιάδων και άλλων γεωμορφολογικών στοιχείων που θα ζωγραφίσεις.

2. «Στείλε» στην Κύπρο ό,τι της ταιριάζει:

**Κ
Υ
Π
Ρ
Ο
Σ**

- Νησί της Δυτικής Μεσογείου
- Έντονος οριζόντιος διαμελισμός
- Ηπειρωτικό κλίμα
- Οροσειρά της Ίδης
- Τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου
- Κόλπος της Μόρφου
- Μεγάλες φυσικές λίμνες
- Λίβας (θερμός άνεμος) από την Αφρική
- Οροπέδιο Λασιθίου
- Πεδιάδα Μεσαριάς

3. Λύσε τον γρίφο και θα μάθεις πώς ονομαζόταν η Κύπρος στα παλιά χρόνια, επειδή στο έδαφός της αναπτύσσονταν πολλά ερπετά εξαιτίας του θερμού κλίματος και των μεγάλων διαστημάτων ανομβρίας.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

1. Το ψηλότερο βουνό της οροσειράς του Τροόδους
2. Τα κατασκευάζουν οι Κύπριοι για άρδευση και ύδρευση

- 3. Της Κύπρου είναι θερμό και ξηρό (αντίστροφα)**
- 4. Είναι και του Πενταδάκτυλου**
- 5. Γι' αυτήν κατασκευάζονται φράγματα και λίμνες**
- 6. Ποταμός που διαρρέει το λεκανοπέδιο της Μόρφου**
- 7. Στον κόλπο της εκβάλλουν μικροί ποταμοί**

Κεφάλαιο 45ο

Κύπρος: Το ανθρωπογενές περιβάλλον

Δραστηριότητες

1. Διάβασε το παρακάτω κείμενο και βρες τα στοιχεία που ενώνουν την Κύπρο με τη βυζαντινή ιστορία. Γράψε τα συμπεράσματά σου.

«Όταν γίνονταν οι αλλεπάλληλες πειρατικές επιδρομές των Σαρακηνών στη Κύπρο, οι βυζαντινοί αυτοκράτορες έστελναν ηρωικούς Έλληνες πολεμάρχους από τον Ταύρο της Μικρασίας να προστατέψουν το νησί. Ήταν οι λεγόμενοι Ακρίτες που φύλαγαν τα σύνορα.

Όταν ένας από τους πιο δυνατούς παλικαράδες Σαρακηνούς, ύστερ’

από φοβερή μάχη με το Διγενή,
βγήκε νικημένος, για να σωθεί από
του Ακρίτα τα χέρια, μπήκε σ' ένα
πλεούμενο και τράβηξε για την
Κύπρο, απ' όπου θα πήγαινε στη
Συρία. Ο Διγενής τον πήρε το κατό-
πι και βγήκε στην Κερύνεια. Κι ότι
κόντευε να τον προφτάσει, βλέπει
ξαφνικά να ορθώνεται μπροστά του
ένα πελώριο βουνό, που δεν ήταν
από πέτρα φτιαγμένο, αλλά ήταν
τόσο μαλακό σαν το προζύμι. Ο
Διγενής θέλησε να το ανεβεί, για ν'
αγναντέψει πίσω απ' αυτό τον
καταδιωκόμενο εχθρό του.
Βάζοντας μεγάλη δύναμη, απλώνει
το τεράστιο χέρι του στην κορφή του
βουνού, αρπάζεται απ' αυτήν και
πηδάει από την Κερύνεια στην
Κυθρέα, αφήνοντας τα σημάδια της
χερούκλας του πάνω στο βουνό,

που πέτρωσε και από τότε ονομάστηκε Πενταδάχτυλος».

**Αθηνά Ταρσούλη, Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ,
1995, Στ΄ Δημοτικού, ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Η Αφροδίτη, η θεά της ομορφιάς, επονομάζεται Αφροδίτη Παφία, επειδή ένα πολύ σημαντικό ιερό της βρίσκεται στην Κύπρο.

Στον κόλπο της Αμμοχώστου η περιοχή της Σαλαμίνας κατοικήθηκε στην αρχαιότητα από τον Τεύκρο, γιο του Τελαμώνα, βασιλιά της νήσου Σαλαμίνας του Σαρωνικού.

Τι παρατηρείς από αυτές τις πληροφορίες που πήρες;

.....

.....

.....

.....

.....

3. Έχετε γνωστούς ή φίλους Κυπρίους; Αν ναι, ζητήστε τους να σας στείλουν μία κάρτα με μνημείο ή αξιοθέατο μιας περιοχής, για να γνωρίσετε κι εσείς κάτι όμορφο από το νησί. Αν όχι, μπείτε στο διαδίκτυο και διαλέξτε εικόνα που προκαλεί το θαυμασμό σας. Ο δάσκαλος ή η δασκάλα θα σας βοηθήσουν να βρείτε διεύθυνση στο διαδίκτυο.

Χώρος για την κάρτα σας

Κεφάλαιο 46ο

Ο Ελληνισμός της διασποράς

Δραστηριότητες

1. Γίνε ένας μικρός ρεπόρτερ*. Ψάξε στο περιβάλλον σου (γείτονες, φίλους, συγγενείς) να βρεις ανθρώπους, των οποίων οι συγγενείς έφυγαν από την Ελλάδα. Ρώτησε αν είναι δυνατό να έρθεις σε επαφή μαζί τους με αλληλογραφία. Αν μπορέσεις, κάνε έναν κατάλογο

*ρεπόρτερ: δημοσιογράφος που ερευνά και συγκεντρώνει πληροφορίες για θέματα και γεγονότα της επικαιρότητας και τα συντάσσει σε άρθρα για να τα δημοσιεύσει (σε εφημερίδα, περιοδικό) ή να τα παρουσιάσει στο κοινό από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο.

ερωτήσεων που θα τους υποβάλεις, όπως π.χ. πότε έφυγαν, γιατί, τι άφησαν εδώ, πώς έφθασαν εκεί, τι ένιωσαν τότε, τι νιώθουν τώρα... Υπάρχουν κι άλλες ερωτήσεις που μπορείς να τους κάνεις. Να συντάξεις το ρεπορτάζ σου και να το παρουσιάσεις στην τάξη.

Ερωτήσεις

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Απαντήσεις

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....

2. Σημείωσε με ένα X τους λόγους που αναγκάζουν τους Έλληνες να φύγουν από την πατρίδα και να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα:

- α)** Αναζήτηση καλύτερου και πιο επικερδούς επαγγέλματος
- β)** Κακή οικονομική κατάσταση της χώρας
- γ)** Πολύ δύσκολες κλιματικές συνθήκες στην περιοχή τους
- δ)** Πολιτικές διαφωνίες και αναταραχές
- ε)** Ανάγκη για σπουδές Ανώτατης Εκπαίδευσης

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΔΙΑΣΠΟΡΑ» στην επόμενη σελίδα

1. Δ _ _ _ _ _

2. Ι _ _ _ _ _

3. Α _ _ _ _ _

4. Σ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

5. Π _ _ _ _ _ _

6. Ο _ _ _ _ _

7. Ρ _ _ _ _

8. Α _ _ _ _ _

1. Η Ελλάδα σε κάθε τέτοια στιγμή έχει συμπαραστάτες τα παιδιά της που ζουν μακριά.

2. Μόνο με τέτοιες παρεμβάσεις προς τις κυβερνήσεις τους οι απόδημοι Έλληνες βοηθούν την πατρίδα.

- 3.** Σ' αυτή τη χώρα ζουν πάρα πολλοί Έλληνες.
- 4.** Τους έχει η Ελλάδα, όταν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα.
- 5.** Εξαιτίας αυτών των διαφωνιών και αναταραχών έφυγαν πολλοί Έλληνες από την πατρίδα.
- 6.** Έτσι λέγονται οι Έλληνες που έχουν εγκατασταθεί σε άλλες χώρες.
- 7.** Και σ' αυτή τη χώρα ζουν πολλοί Έλληνες.
- 8.** Κι έτσι λέγονται οι Έλληνες της διασποράς.

Κεφάλαιο 47ο

Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες

Δραστηριότητες

1. Γύρω από τη Μαύρη Θάλασσα διακρίνεις ελληνικά ονόματα πόλεων. Τι συμπεραίνεις από αυτό; Ποιο είναι το αποτέλεσμα της διάδοσης της ελληνικής σκέψης και του πολιτισμού; (Συμβουλέψου το χάρτη της επόμενης σελίδας).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΣΤΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Εικόνα 47.1: Εστίες Ελληνισμού στη Μαύρη Θάλασσα

2. Στο χάρτη 47.3 του βιβλίου σου διάλεξε μία αρχαία ελληνική εστία, διάβασε για την περιοχή αυτή σε μία εγκυκλοπαίδεια και προσπάθησε να επισημάνεις το λόγο, για τον οποίο οι Έλληνες κατοίκησαν εκεί.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ενότητα 4η

13ο φύλλο αξιολόγησης

1. Ποιοι ήταν εκείνοι που κατοικούσαν από τα παλαιότερα χρόνια στην Κύπρο; Μπορείτε να εξηγήσετε πώς βρέθηκαν στα εδάφη της;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Από την αρχαιότητα οι προγονοί μας έφευγαν από τον ελλαδικό χώρο και δημιουργούσαν αποικίες κυρίως σε παραλιακές περιοχές. Γιατί το έκαναν αυτό;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Η μετανάστευση των Ελλήνων συνεχίστηκε μέχρι τους νεώτερους χρόνους για διαφορετικούς όμως λόγους. Μπορείτε να εξηγήσετε μερικούς από τους λόγους αυτούς;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

Καλή επιτυχία!

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.